

A vibrant garden scene with pink and orange flowers in the foreground, a green lawn, and a building in the background.

Kalkningsguide Trädgård Nordkalk

Balansera jorden och ge trädgården växtkraft



Den som kalkar sin jord
ger jorden de bästa
förutsättningarna för
ett grönare gräs, bättre skörd
och nyttigare grönsaker.



A vibrant garden scene with yellow daffodils, purple flowers, and a yellow rubber boot on a brick path.

Innehållsförteckning

Varför kalka?.....4-7

Villkoren för växtlighet.....8

När använder jag kalk?.....9

Gräsmatta.....10-13

Grönsaker.....14-17

Praktiska tips och råd.....18-19

Vad är kalk?.....20

Om Nordkalk.....21

Trädgårdskalender.....22-26

Generell rekommenderad
dosering.....27

Oj vad det växer!

Jorden är det viktigaste du har i din trädgård. En välskött jord är grunden för all grönska! Få bättre blomning, rikare skördar och grönare gräsmatta med våra olika trädgårdsprodukter i din trädgård. En jord med balanserat pH-värde har många fördelar.

Jordens hälsa

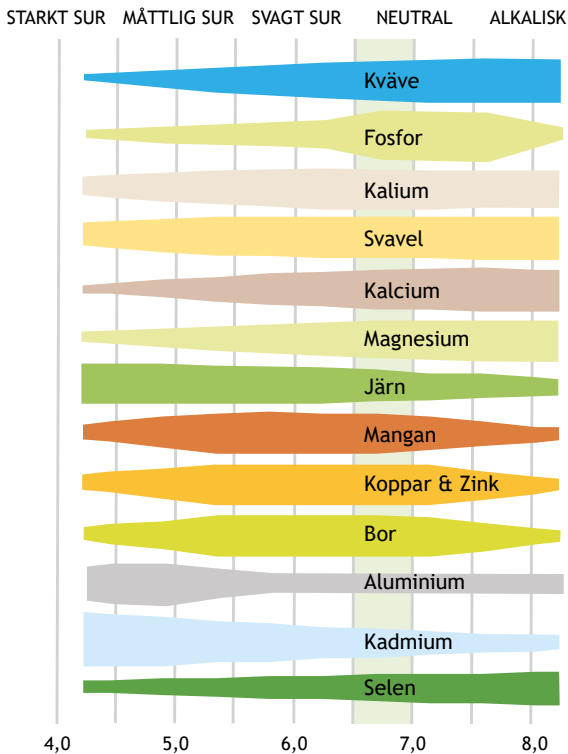
Ett lågt pH-värde, dvs. under 6,0, indikerar att jorden är sur. Och ju surare den är, desto olämpligare är det för dina grönsaker och din gräsmatta. Det är endast i undantagsfall som pH-värdet blir för högt. Du kan därför dra slutsatsen att din trädgårdsjord är i gott skick om pH-värdet ligger över 6,5.

Är pH-värdet lägre bör det höjas genom kalkning för att optimera tillgängligheten av alla bra näringsämnen som jorden innehåller till det som odlas. Det fina med kalk är inte bara det höjda pH-värdet. Genom att kalka förbättrar du dessutom jordens struktur och klimat. Då ökar maskarnas aktivitet och jorden blir luftigare och mer väl-dränerad. På så sätt får dina grönsaker och din gräsmatta den bästa jordmån att växa och frodas i.



pH-värdets påverkan på viktiga växtnäringsämnen i marken

Där banden är som bredast är tillgängligheten för växten som bäst (källa: Wiklanders Marklära)



Trädgårdens bästa skydd mot miljöförstöring

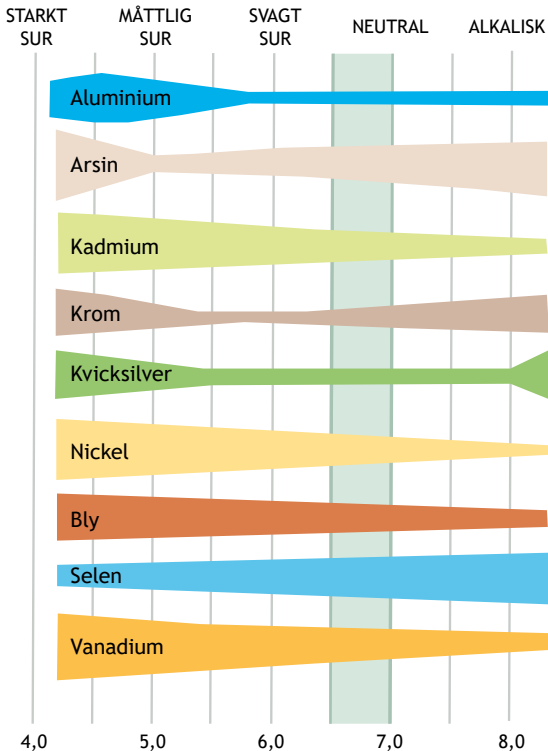
Försurningen av Sveriges skogar och mark fortsätter. Vi får inte glömma bort att det sura nedfallet även påverkar våra trädgårdar. Där kan försurningen ställa till obehag, inte bara i form av alger på trädgårdsmöbler och fasader eller oönskad mossa i gräsmattan. Nej, det värsta är att jordens surhetsgrad (ett lågt pH-värde) gör att grönsaker, rotfrukter, frukt och bär tar upp olämpliga metaller som till exempel kvicksilver, bly, kadmium och aluminium.

Dessa hamnar sedan i maten vi lagar. Så inte minst av hälsoskäl, för sundare och säkrare grönsaker, är det viktigt att bekämpa försurningen av vår närmiljö. Det gör man genom att kalka! Till att börja med för att höja pH-värdet till en lämplig nivå och sedan varje år i en mindre mängd för att motverka den pågående försurningen. I stora delar av landet ligger pH i nederbörden numera inom intervallet 4,6-4,8. Utan försurning skulle pH-värdet ligga runt 5,3-5,5.



Tillgängligheten av skadliga ämnen vid olika surhetsgrad (pH)

Där banden är som smalast är tillgängligheten för växten som minst (källa: Markkarteringstjänst)



Samspelet mellan växter och jord

Den viktigaste förutsättningen för att du ska få bra växtlighet är jorden. Jorden består av mineralpartiklar och organiskt material som kommer från växter och djur. Kalk gynnar tillväxten av rötter och finrötter på växter, som i sin tur skapar ett organiskt material. Detta skapar föda för maskar och andra nedbrytande insekter som i sin tur omvandlar detta till mull i din jord. Mull i lerjord gör att jorden blir luftigare och mer lättarbetad. I sandjord hjälper mulden till att behålla vatten och näring.

Mullen bryts efter hand ner av jordens mikroorganismer och då frigörs kväve till växterna. Därför är det viktigt att tillföra organiskt material för att bibehålla jordens bördighet. Vid odling och skörd förbrukas efter hand jordens näringsbuffert. Ny näring måste fyllas på. Om jorden är för sur, dvs. har ett lågt pH-värde, har växterna svårt att ta upp den näring som man tillför jorden. Utan kalkning blir upp till 30 % av gödseln du tillför outnyttjad.



När använder jag kalk?

Året runt! - Välj rätt produkt

Du kan kalka när som helst på året, både på hösten, vintern och våren med Nordkalk Trädgårdskalk och med Nordkalks Kornade Trädgårdskalk.

Väljer du Nordkalk Turbokalk som även innehåller kväve bör den användas under växtsäsongen (apr-aug), inte under sen höst och vinter då växterna invintrar.

Hur mycket ska jag kalka?

Ett riktmärke på hur mycket kalk du ska sprida i ditt grönsaksland är 0,5-1,0 kilo per kvadratmeter. Din gräsmatta behöver ungefär 10 kilo per 100 kvadratmeter. Men tänk på att det är bättre att sprida för mycket om du är osäker. Jorden kan normalt inte få för mycket kalk.

För att du ska veta exakt hur mycket kalk din jord behöver, måste du först ta ett jordprov. Du tar lite jord från några olika ställen i ditt grönsaksland eller gräsmatta och blandar i en plastpåse. Hör med din trädgårdshandlare eller sök upp tjänsten online för att ta reda på vart du kan skicka ditt jordprov för analys.



Gräsmatta från grunden

Gräsmattan är ofta den största delen av din trädgård. Den är golvet som ständigt växer och är därför trädgårdens viktigaste del ur ett helhetsperspektiv. En grundregel för gräsmattan är att den aldrig kan bli bättre än den jord den växer ur. Precis som med grönsaker och andra trädgårdsväxter är pH-värdet avgörande. Jorden under gräsmattan bör ha ett pH-värde runt 7,0 för bästa resultat. Gräsmattan bör ha tillräckligt antal soltimmar och naturligtvis tillgång till vatten. Att till exempel anlägga en gräsmatta på skuggig, styv lerjord ger inget bra resultat.

Ibland blir gräsmattans underlag för hårt. Då kan inte vattnet tränga ner och maskarna kan inte luckra upp jorden. Gräset blir torrt och gult. Du kan sticklufta den med exempelvis en grep som på bilden, och toppdressa med mull eller sand om det behövs så att jorden blir lucker och fuktig och gräset kan växa bättre. Det perfekta underlaget för en vacker gräsmatta är lerig och mullrik sand med bra pH-värde.



För grönare gräsmatta

Den långsiktiga lösningen för en mossfri och grön gräsmatta stavas väldränerad jord, gödsling, kalkning och klippning. Vill du ha en snygg gräsmatta är det flitigt arbete som gäller. Det gäller att sätta igång redan tidigt på våren när naturen vaknar.

Har du mycket mossa i din gräsmatta bör du behandla den med järnsulfat. Därefter kör du med en mossrivare som tar bort mossan. Sedan grundkalkar du med Nordkalk Trädgårdskalk. Gräsmattan behöver näring under växtsäsongen (april-augusti). Använd då Nordkalk Turbokalk som innehåller kväve. Om det inte regnar ska man vattna efter applicering.

Man vårdar gräset genom att klippa det. Ju oftare man klipper desto finare och tätare blir gräsmattan. Samtidigt blir klipppet finfördelat så att man slipper att samla upp det. På så vis återför man näringen till jorden.



Underverk för din gräsmatta

Nordkalk Turbokalk innehåller kväve som ger en snabb gödseffekt till din gräsmatta. Den höga magnesiumhalten bidrar till växters uppbyggnad av klorofyll, och innehållet av kalcium ökar upptagningsförmågan av näringsämnen i jorden, vilket stärker växterna och ökar motståndskraften mot sjukdomar. Det är viktigt att under växtperioden tillföra näring, vilket Turbokalken innehåller i form av kväve. Sprid gärna Turbokalken i mindre givor en gång i månaden. Det gör att gräset så småningom får övertaget över ogräset och mossan - resultatet blir en snyggare gräsmatta.

Nordkalk Kornad Trädgårdskalk är tillverkad av dolomit som innehåller kalcium och magnesium. Produkten innehåller inte kväve och är lämplig att använda året runt för justering av jordens pH värde. Sprids med fördel 2-3 gånger per växtsäsong.

Undvik att sprida och bevattna gräset under varma, soliga somardagar då vattnet avdunstar snabbt. Vattna gärna under tidig morgon, sen kväll eller om möjligt, under natten de varmaste dagarna.

Hur sprider jag ut kalken?

Kalken sprider du smidigast med en spridarvagn. Det går också bra att sprida den med skyffel eller med händerna. Vi rekommenderar alltid att använda handskar vid hantering av våra kalkprodukter.

Hur mycket ska jag kalka?

En lämplig mängd kalk för gräsmattan är 10 kg/100 m² som underhållskalkning. Se bilden på nästa sida för hur det ska se ut.



Tips för friskare gräsmatta

- A** Kratta, städa och väck en vilande gräsmatta
- B** Vertikalskär om våren för syresättning
- C** Kalka och gödsla
- D** Klipp ofta
- lämna klippet
- E** Bevattna
- vid risk för torka
- F** Tillsätt järnsulfat
- G** Kalka gärna efter lövräfsning, dressa och stödså

Maximal grönsaksskörd - odla i djupbädd

Vill du få ett maximalt utbyte av din odling bör du pröva att odla i djupbädd. Där är jorden lucker, temperaturen blir förhöjd, den innehåller mycket näring och håller fukten väl. Det ger tidig tillväxt på våren och bättre skörd!

Så här gör du

Kan med fördel göras under hösten då det oftast finns mer tid. Innan du startar hinner du då samla mängder av organiskt material i högar bredvid den aktuella platsen. Exempelvis löv, gräsklipp, kompost, tång, halm eller annat trädgårdsavfall. Välj en solig plats. Märk ut bädden med hjälp av pinnar med snöre emellan. Bredden kan vara t.ex. ca 1,2 m och längden minst 2 m. Skär med hjälp av spade längs kanterna av bädden för att förenkla själva grävningen. Gräv sedan 2 spadtag djupt. I hålet lägger du sedan så mycket organiskt material du kan, gärna upp till markytan. Har du lerjord så tillsätt 3 cm sand. Kalka därefter rikligt med Nordkalk Trädgårdskalk och täck sedan med den jord du tidigare grävt upp. Gräv gärna om bädden vartannat år och tillför mer organiskt material.

Dubbel skörd i djupbädd

I en bädd med ordentligt jorddjup kan växternas rötter söka sig nedåt i närmast extremt lucker jord, utan att behöva breda ut sig i sidled och konkurrera med växterna intill. Plantera plantorna som du köpt eller själv drivit fram med samma avstånd åt alla håll. Exempelvis lök, purjolök, sallat, kål, fänkål, selleri, schalottenlök eller vitlök, bönor, ärter, majs, rödbetor, gurka och squash. Så morötter, palsternackor, spenat och kryddor glest direkt i bädden.

Djupbädden behöver inte lika mycket vattning som ett vanligt trädgårdsland. Rensa bort ogräs efterhand och täck gärna med 3-4 cm gräsklipp eller annat täckmaterial. Gå aldrig på djupbädden.



Kalka grönsakslandet



1 Gräv igenom landet ordentligt.



2 Strö ut kalken/kornad kalk.



3 Därefter använder du en kratta för att fördela kalken i såbädden.



Tänk på att ha vinden i ryggen så att kalken blåser från dig istället för på dig.

Nu har du kalkat ditt grönsaksland. Med smältvattnet, regnet eller med hjälp av bevattning kommer kalken sedan, liksom andra näringsämnen, röra sig nedåt i marken. På så sätt har du hjälpt jorden till ett bättre pH-värde och därmed motverkat försurningen och skapat de bästa förutsättningarna för en rikligare och hälsosammare skörd!

Nu följer gödning, sådd, vattning och rensning.

Genom kärleksfull vård av din trädgård får du riklig belöning - friska och goda grönsaker!

Hur mycket ska jag kalka?

Ett riktmärke på hur mycket Nordkalk Trädgårdskalk du ska sprida i ditt grönsaksland är 0,5-1,0 kilo per kvadratmeter och något mer om du väljer den kornade kalken. Men tänk på att det är bättre att kalka för mycket än för lite. På sidan 27 finns mer information om dosering.

Goda råd för bättre jord i grönsakslandet

För att få en bra jord ska du: tillföra stallgödsel, kompost, torv, bark och flis, dvs. organiskt material.

Kalka för att höja pH-värdet - förbättra strukturen, mikroklimatet och hjälpa växterna att tillgodogöra sig näringen.

Marktäcka med t.ex. halm för att hindra uttorkning, minska mängden ogräs, ge jämnare fuktighet och temperatur. Bruka ner t.ex. gräsklipp.

Trädgårdstips

Nu har du läst om hur viktigt det är att ha din jord i balans för en frisk trädgård och friska grönsaker. Att använda kalk är ett av många sätt som förbättrar din jords hälsa. Här följer ytterligare några användbara tips!

Jorden

När du väljer planteringsjord bör du välja en produkt med rätt pH-värde: pH-värdet i jorden är viktigt eftersom det påverkar hur växterna kan ta upp näringsämnen. Har planteringsjorden ett pH-värde under 6,0 rekommenderas att tillsätta kalk redan direkt. Observera att vissa växter trivs bäst i sur jord (surjordsväxter); dessa ska inte kalkas.

Växtnäring

Allt som växer behöver näring. Vi bör också tillföra näring/gödsel för en lyckad tillväxt och skörd. Ett bra sätt att gödsla jorden är att lägga ut kompost av trädgårds- och hushållsavfall. Du kan också tillföra jorden näring genom att strö över klipp från gräsmattan. Nordkalk Turbokalk innehåller både kalk, magnesium och kväve. Det finns även olika gödselmedel att köpa i din trädgårdsbutik.



Bra redskap

Redskap av kvalitet, gjorda av material som inte rostar, är bräckligt eller för tungt gör arbetet mycket enklare och roligare. Var rädd om dina redskap, spola av jord, smörj in och förvara dem under tak när de inte används så håller de länge.

Välj friska frön

Ett frö börjar gro när temperaturen är den rätta och vatten kan tas upp så att det kan svälla. Dessutom är grobarheten beroende av hur mycket näring som finns lagrat i fröet. Ju mer näring desto starkare frö. Kontrollera alltid grobarheten på fröpåsarna och titta på datumstämpeln.

Surjordsväxter bör inte kalkas

De allra flesta växter trivs i en jord som har ett neutralt pH-värde, kring 6,0-7,0. Vissa växtarter behöver ha ett lägre pH-värde för att trivas; dessa kallas för surjordsväxter. Här är några exempel: hortensia, magnolia, pipranka, en del barrväxter, rhododendron, azalea, hallon, lingon och blåbär. Fråga din trädgårds-handlare eller läs mer om surjordsväxter online om du är osäker.



Vad är kalk?

Kalksten är en karbonatbergart av organiskt ursprung bildad av skalrester från marina djur. Skalresterna har samlats på havsbotten, och efter miljoner år har det ansamlats tjocka lager av dessa rester. När det tillkommer flera lager med skalrester kommer de nedre lagren att pressas ihop och cementeras, varvid det skapas en hård bergart.

Kalksten består av kalciumkarbonat och har den kemiska formeln CaCO_3 . I kalkbrotten i Sverige har vi kalksten som är mellan 80 och 2 000 miljoner år gammal.

Vad är dolomit?

Dolomit är namnet på en karbonatbergart som består av mineralet dolomit. Bergarten är nära besläktad med kalksten. Den bildas genom att kalksten utsätts för en process som kallas dolomitisering, vilken i korthet går ut på att en del kalciumjoner byts ut mot magnesiumjoner. Kemiskt blir formeln $\text{CaMg}(\text{CO}_3)_2$.



Om Nordkalk

Nordkalk är Östersjöområdet ledande producent av kalkstensbaserade produkter. Alla våra produkter är samlade under det gemensamma varumärket Nordkalk.

Sundare jordbruk

Svenska bönder använder Nordkalk på sina åkrar, för att höja pH-värdet i jorden och därigenom få en större och friskare skörd.

Renare industri

Nordkalk används flitigt i industrin, bland annat för att rena rökgaser, rena dricksvatten och reducera slagg i stålverk. Kalk förekommer även som råvara i betong, cement, spackel och målarfärg bland annat.

Friskare sjöar

Kalk sprids i försurade sjöar och vattendrag för att höja pH-värdet och avgifta vattnet så att fiskar och växter kan leva vidare. Även skogsmarker kalkas med Nordkalk för att motverka skador på trädens rotsystem.

Vill du veta mer? Besök vår hemsida: www.nordkalk.se.



Min egen trädgårdskalender

Kalendern över odlingsåret. Tänk på att flexibelt anpassa kalendern +/- någon vecka beroende på var i landet och i vilken växtzon du befinner dig.



Januari	Mina trädgårdsnoteringar
Ljuset återvänder sakta, men kylan håller sig kvar. Nu är det tid för planering inför den kommande växtsäsongen. Dags att skaffa de första frökatalogerna och att förbereda för förkultivering.	
Februari	
Förkultivera tidiga sorter som chili, purjolök och kronärtskocka.	

**Mars****Mina trädgårdsnoteringar**

Våren smyger sig på. Dags att så tomatfrön och luktärt. Sätt en svart kruka över rabarberplantan och en glasburk över gräslökstuvan.

Har du drivbänk eller växthus, så sår du frölök i form av jättelök, rödlök, gul lök och purjolök för utplantering i maj.

Missade du höstkalkningen, så ta den nu och komplettera med att kalka fruktträd och kalkälskande buskar och perenner samt gräsmattan. Börja ge krukväxterna inomhus växtnäring. Skydda känsliga växter mot vårsolens starka strålar.

April

Väck din gräsmatta till liv genom att kratta, vertikalskära och ge den första givan av Turbokalk.

Så frön till sallat och tidig kål i växthus eller drivbänk (för utplantering i maj).

Plantera sticklök och schalottenlök i odlingsbänkarna. Förgro sättpotatisen.

Så dill, tidiga morötter, svartrot, majrova, rovor och rädisor och täck med fiberduk.

Skörda blekta rabarberskott under krukans nu.

**Maj**

Dags att plantera ut plantor av diverse lök, kål och sallat som du dragit upp i växthus eller drivbänk.

Så sockerärter, rödbetor, majs, pumpor, vintersquash, sommarsquash, palsternackor och rucola på friland.

Sätt tidig potatis i början av månaden och sen potatis i slutet. Så mer sallat och rädisor.

Ge en giva Turbokalk för en grönare gräsmatta. Du kan också börja klippa och vattna gräsmattan efter behov. Beskär dina rosor när björkarna har börjat bli gröna.

Juni

Dags att kupa potatisen.

Så brytböner, vaxböner, skarböner, bruna böner, cikoriasallat, escarol, friseé, rosensallat, endiver och sockertopp.

Skörda färsk vitlök, rädisor, sallat, sockerärter och mycket annat gott.

Gräsmattan klipps och gödslas vid behov. Gräsklippet används som marktäckare under rosor, bärbuskar och i andra planteringar. Det hindrar ogräs från att gro och gödslar fantastiskt. Bevattna mycket men sällan.

Mina trädgårdsnoteringar



Juli	Mina trädgårdsnoteringar
<p>Skördetiden är här med massor av godsaker. Frys in eller lägg i lag för längre hållbarhet inför vintern.</p> <p>Så sena sorter som pak choy och rättika. Inhandla vårlökar om du inte redan lagt en beställning.</p>	
Augusti	
<p>Lägg en sista giva för säsongen av Turbokalk på gräsmattan i början av månaden.</p> <p>Så rädisor, escarol och friséesallat för sen skörd, vintersallat (machesallat).</p> <p>Plantera perenner, fruktträd och bärbuskar. Samla in fröer. Säsong för beskärning av fruktträd och buskar juli-september (JAS-perioden). Extra viktigt att beskära plummon, körsbär (all stenfrukt), björk, lönn, bok och magnolia nu.</p> <p>Fortsätt skörda massor av godsaker.</p>	
September	
<p>Plantera vårlökar (september-december). Fortsätt skörda grönsaker och frukt. Dressa gräsmattan och stödså.</p> <p>Gräv upp dina dahliaknölar för vinterförvaring.</p>	

Generell rekommenderad dosering

Gräsmatta/Gräsvallar

- **Grundkalkning:** 50-75 kg/100 m² i samband med anläggning av gräsmatta
- **Underhållskalkning:** 25-40 kg/100 m² med 3 års mellanrum. Den bästa kalkningstidpunkten är på våren ovanpå snön, då kalken sugs in i jorden tillsammans med smältvattnet. Om kalkningen görs efter snösmältningen lönar det sig att vattna efter applicering.

Trädgårdsväxter som uppskattar kalk mycket (optimalt pH-värde 6-7)

- Bl.a. frilandsgurka, ärter, kål, kålrot, palsternacka, bönor, morot, rödbeta, purjo, päron, rabarber, lök, tomat samt tulpan
- **Grundkalkning:** 70-100 kg/100 m²
- **Underhållskalkning:** 30 kg/100 m² med 3 års mellanrum

Trädgårdsväxter som uppskattar kalk (optimalt pH-värde 6,0-6,5)

- Bl.a. bär- och fruktväxter, övriga grönsaks- och prydnadsväxter med undantag av bl.a blåbär, rhododendron och potatis
- **Grundkalkning:** 60-75 kg/100 m² eller 2-3 kg/buske
- **Underhållskalkning:** 30 kg/100 m² med 3 års mellanrum

Övrigt

- För rhododendron (optimalt pH-värde 5,5) och blåbärsbuske rekommenderas ingen kalkning
- För matpotatis (optimalt pH-värde 5,8-6,1, Ca-mål över 1000 mg/l) **grundkalkning:** 45-60 kg/100 m² och **underhållskalkning:** 30 kg/100 m² med 8 års mellanrum

Kalkprodukter från Nordkalk



Trädgårdskalk

Mald kalksten med Mg
eller utan Mg
Kan spridas året runt



Kornad Trädgårdskalk

Kornad kalk med Mg
Snabbverkande
Lätt att sprida



Turbokalk

Gödsel förstärkt kornad kalk
Snabbverkande gräsmattegödsel
Lätt att sprida

Alla Nordkalks
produkter är
lokalt tillverkade
naturprodukter.



Kalk höjer jordens pH,
vilket gör det lättare
för växterna att tillgo-
dogöra sig näringsäm-
nena i jorden.

Vill du veta mer,
besök vår hemsida:
www.nordkalk.se

Nordkalk